

Teatres de petit format i a l'horitzó... el Nacional

RICARD CUGAT

La sala Artenbrut és una de les artífexs del creixement del sector teatral. La xifra d'espectadors augmenta espectacularment any rere any.

Dos nous locals s'han afegit a l'oferta teatral de Barcelona, sembla que està a punt d'obrir un altre i que el Poliorama es privatitzarà. Com hi influirà l'aparició del Teatre Nacional?

Moltes d'aquestes sales de teatre dites "alternatives", o de petit format viuen expectants el moment i resten obertes a qualsevol proposta o sotragada imprevista. Han passat temps difícils i han assumit el seu paper de dinamitzadores des de la discreció. Tenen el seu públic i programen allò que des de la seva independència els és permès. En qualsevol cas, són propostes teatrals que busquen un espai propi enmig del mapa escènic de la ciutat de Barcelona. Saben que altres, amb les mateixes característiques, van haver de tancar –les dues últimes, La Casona i Sat– i són conscients que d'aquí a quatre dies obrirà el "monstre" del Teatre Nacional de Catalunya (TNC).

Tot i que en diuen el "xalet de Flotats", no utilitzen el terme despectivament. "Tan de bo hi hagués més xalets com el de Flotats, seria un símptoma que el teatre passa per un moment saludable. Hi hauria cinquanta o seixanta actors a cada xalet i feina per als professionals. La crisi del doblatge ha deixat tres-cents actors en atur!", exclama Joan Guasch, responsable i ànima del Teatre de l'Eixample. "El projecte, en principi, està bé, i està bé que finalment hi hagi una escola clàssica per al teatre clàssic català. Espero que ompli el miler de butaques que té i, sobretot, que això faci que la gent vagi estimant el teatre", puntualitza Joan Raja, d'Artenbrut.

Versus Teatre ha decidit tancar portes a Grannollers i establir-se a Barcelona, just al costat del Teatre Nacional. Després de buscar local durant més de dos anys, Èver Martin Blanchet va optar pel pitjor espai que havia vist. "Per contra –diu Martin Blanchet– tenia tot un seguit d'avantatges; aparcament, transports i, a més, el

Teatre Nacional. Hi ha molta gent que pensa que el barri canviarà molt, i no solament pel Nacional, sinó també per l'Auditori". L'experiència indica que la gent es mou per la quantitat d'oferta que troba i per l'accessibilitat. Per unes raons o altres, el fet és que, tot i mostrar-se força expectants per les possibilitats que generarà el Teatre Nacional, tots tenen una cosa en comú; són projectes romàntics. Estimen el teatre. Saben d'on plora la criatura i, si el Nacional serveix perquè es creï tradició i es perdi la por d'anar al teatre, millor. El Nacional pot representar, així, el que significa avui el Museu d'Art Contemporani de Barcelona –també batejat amb un sobrenom, “el terròs de sucre”–, que fa d'aglutinador i dinamitzador del sector galelístic. Així, Barcelona es va convertint gradualment en una mena de trencaclosques compost per diferents barris o microclimes on hi ha galeristes per un costat i actors, músics i gent de la

RICARD CUGAT

faràndula per un altre. Tot i així, actuen per romanticisme. D'altra manera no s'explicarien les experiències que han viscut altres invents, com el Born o Montjuïc, amb resultats decebedors.

Les dades de consum cultural, a més a més, són favorables i ajuden a embrancar nous empresaris culturals. Si l'any passat van passar més d'un milió de persones pels teatres de Barcelona, aquest any tot apunta que aquestes xifres es multiplicaran. L'any 94, Artenbrut va comptabilitzar més de 10.000 espectadors. El 95 hi van passar prop de 15.000. La Sala Beckett va vendre 4.000 entrades el 94, mentre que el 95 va sumar més de 6.000. Al 96 les xifres poden ser més generoses encara. Per què? Aquest és el gran enigma. Presentar programacions més comercials, emetre produccions pròpies per televisió, facilitar l'accés a la taquilla? “Veiem que el teatre està pujant una mica més, i això ha ajudat en la nostra determinació

Imatge del teatre de l'Eixample, amb Joan Guasch i Marta Carbonell. El local compta amb tres-centes localitats i vol fer una programació centrada en la comèdia.

d'obrir la sala”, diu Joan Guasch. “De tota manera –afegeix–, jo no he cregut mai que el teatre estigués en crisi; el que sí que ha estat en crisi és la imaginació de certs senyors que han estat enfront del teatre. Fa cinc anys el teatre estava en crisi, però tot i així hi havia obres que omplien. Què estava en crisi? El tipus d'espectacles que programàvem. La culpa la tenim els actors, perquè hem volgut que aquest país passés de la A a la Z. Hem passat de fer vodevils de *divertimento* a fer *La cantant calba*. Nosaltres pensàvem que era el teatre que s'havia de fer, però el públic no. El públic continuava volent veure *Terra baixa* i nosaltres no els la fèiem. Aquest ha estat el problema de la crisi del teatre. “I és que els clàssics estan triomfant. Aquesta temporada s'han programat tres shakespearees. Els clàssics s'han convertit en moderns? Aquest és l'error, que no hi hagi sempre un Shakespeare, un Molière, un Lope de Vega i que de sobte n'hi hagi cinc és excessiu”.

El Teatre de l'Eixample, com la majoria de les sales de petit format, troba la seva raó de ser en el desig de programar allò en què els seus directors creuen. Darrere de les sales s'hi amaguen companyies estables que decideixen alçar el teló per fer allò que més els agrada assumint el risc que comporta fer aquest tipus de política. El Teatre de l'Eixample, amb tres-centes localitats, vol fer una programació centrada en la comèdia. “No pensem en aquelles obres per aconseguir un públic determinat, sinó senzillament una comèdia que pugui agradar al públic en general. Tampoc no volem fer un teatre elitista, volem que sigui un teatre comercial, però amb qualitat i amb dignitat.” La programació del Teatre de l'Eixample comença amb el llistó molt alt. Mercè Bruquetes, Nadala Batista, Carme Molina i Teresa Manresa puguen a l'escenari amb l'obra *L'agrupació dramàtica de l'Associació de Dones Mestresses de Casa presenta: El misteri de l'assassinat*, una comèdia anglesa que dirigeix Tamzin Townsend.

Per les característiques que reuneix la sala, Versus Teatre apostarà pel petit format. “Vull fer un tipus d'espectacle que guanyi per naturalisme, per versemblança, perquè hi ha un contacte directe amb el públic i no el pots enganyar. La interpretació en aquest espai ha de ser molt naturalista. Un musical molt íntim, per exemple. Com a cloenda de la programació farem sempre un Shakespeare adaptat i diferent de com es veu habitualment”. L'explicació que dona Ever Martin Blanchet d'aquesta onada de teatre shakespeareà passa per la formació dels actors. I aquí es planteja un altre dels grans interrogants. “Shakespeare necessita uns actors molt histriònics, amb molta força. Els actors britànics tenen aquest vessant, s'ha de ser molt visceral i els britànics tenen escola. Aquí, l'Institut del Teatre no ha donat aquest tipus d'actor, com tampoc no ha donat actors per fer teleno-

vel·les. Ara és quan es comencen a fer coses d'aquest estil. Mai s'havia fet *Ricard III*, per exemple, perquè hi donaríem una nota romàntica, com ha passat amb el *Cyrano*, de Flotats, que és molt bo però és romàntic. D'altra banda Shakespeare és molt modern. Ell ho va dir tot, no ha deixat res per a ningú, per això penso que permet fer moltes adaptacions i molt de joc."

Quan es parla de la revifalla del teatre es parla forçosament d'escola i de formació. Estem preparats per fer musicals? No ho estem per fer Shakespeare? La producció pròpia de telenovel·les fa que la gent s'acosti als teatres?

Joan Guasch, amb una llarga experiència en la tria d'actors, ja que té una agència per on han passat milers de professionals, creu que "aquí no hi ha actors preparats per fer musicals; d'aquí a deu anys és molt probable que sí. L'actor que sap ballar no sap cantar, i el que sap actuar no sap cantar. Per fer *La Monyos* van passar més de vuit-centes persones i ens hem quedat amb els menys dolents. No hi ha tradició teatral. Tenim alumnes que encara vénen d'amagat dels seus pares. Com hi pot haver tradició si aquest món encara funciona així? L'Institut del Teatre forma universitaris, i no actors. Quan dius als alumnes que han d'anar a fer *bolos* i a voltar et diuen que ells són actors de Flotats. El nostre teatre sempre ha estat de furgoneta i de fer *bolos*, i fer teatre infantil. L'Institut del Teatre ha de reciclar les seves pròpies teories. La política de l'Institut està totalment equivocada."

Tothom està d'acord a dir que la veritable escola es comença a crear ara. A partir de noves programacions, en el cas dels musicals, i de la producció pròpia, en el cas de les telenovel·les. També és aquest un fet que ajuda a la recuperació del teatre. "Jo crec que tot plegat és una mica mentida, però hi ha ajudat. L'espectacle ven per si mateix, no pels actors que hi actuen."

Les sales de petit format tenen unes dimensions reduïdes. Aquest, però, no és un factor que els faci respecte. Les dimensions de l'escenari no són el component determinant en les programacions. Fins i tot s'han donat situacions en què hi havia més actors dalt de l'escenari que espectadors a les butaques. Són, en tot cas, programacions imaginatives, innovadores, clàssiques o no, i representen tota una escola. El que sí que hi repercuteix és la proximitat del públic amb l'actor. Potser per això els actors joves s'atreveixen a trepitjar abans un espai d'aquestes característiques. Es trenquen barreres, es perden por i moltes vegades significa el pas cap a la fama. Pel fet de ser sales dirigides per actors, directors o companyies de teatre, els seus promotors es decanten més per la producció pròpia que per altres propostes, no sense contemplar tothora d'altres experiències sorgides de festivals o fires, com la de Tàrraga, que avui ja s'ha convertit en centre d'atenció. Això sí, Flotats com a punt de referència, per bé i per

mal. Què deu haver fet Flotats que no hagin fet d'altres? O, millor, què no deu haver fet? Ningú no respon. "Jo defensaré sempre Josep M. Flotats, perquè quan va arribar aquí i va muntar la companyia, pagava uns sous molt bons i amb quatre duros feia una escenografia, cosa que el Romea, per exemple, no feia ni de bon tros, muntava escenografies de quaranta milions i pagava misèries als actors", diu Guasch, qui es considera un admirador de l'actor i director català. "El que no m'està bé és que donin un premi al senyor Flotats per una trajectòria teatral, quan fa dos anys que té tancada la companyia. Això és el que no ha fet Flotats, continuar amb una programació."

L'últim graó d'aquesta reflexió sobre la revifalla del teatre es reserva a l'aspecte més mundà; el preu de l'entrada. En paraules de Joan Guasch, "El teatre és molt car. Jo volia posar les entrades a mil pessetes i l'Associació d'Em-

RICARD CUGAT

Ever Martin, de 'Versus Teatre'. La sala aposta pel petit format amb un tipus d'espectacle que guanyi per naturalisme.

preses de Teatre de Catalunya (ADETCA) em va avisar que tindria problemes. La Cubana ha posat les entrades a quatre mil pessetes i ha estat un èxit de taquilla. Aquí tinc 300 butaques, si les poso a mil, són tres-centes mil. Jo cobreixo de sobres. Per què ha de ser més car, el teatre? Es clar, perquè no vénen 300 persones cada dia. Vindrien, si fossin a mil pessetes?" Totes aquestes sales sobreviuen amb allò que ells estimen. Per això obren la sala, només busquen el seu espai i intenten donar el màxim assumint el risc artístic i l'èxit de taquilla.

Es en aquest sentit que elles obren amb una programació molt diversa, convertint els seus espais en multisales. Cine, teatre infantil, sessions golfes, bar o espais per exposicions són, en la majoria dels casos, propostes imaginatives que donen vida a aquests "teatrets" que ja formen un cos compacte i que no han d'envejar res al Nacional.

Eulàlia Ferrando